

MURAKAMI: Schippers?

OZAWA: Da, Thomas Schippers! Un om extraordinar! Era bun prieten cu Lenny și s-a căsătorit cu o tânără frumoasă și bogată din Florida. A înființat Festivalul Spoleto împreună cu Gian Carlo Menotti, păcat că a murit așa de tânăr! Să fi avut vreo patruzeci și ceva de ani. Krips, Steinberg, Schippers și mai era un dirijor... Nu-mi mai aduc aminte ...Oricum, am avut patru dirijori invitați. Eu m-am ocupat de ei. De exemplu, când Steinberg a interpretat *Simfonia nr. 9* de Beethoven, eu m-am îngrijit de cor și de alte lucruri de genul ăsta. Fiecare dintre cei patru dirijori avea la dispoziție scena timp de șase săptămâni și, în anul respectiv, am dirijat două concerte din stagiune. Adică, eu eram atât dirijor asistent, cât și băiatul bun la toate. A fost o experiență foarte bună pentru mine. M-am împrietenit cu Thomas Schippers și Steinberg, și mă scoteau la masă destul de des. Iar Krips, cred că datorită timpului petrecut atunci cu mine, m-a recomandat ca dirijor la San Francisco Symphony. Știți că eu am fost la Toronto după New York. Krips a fost șapte ani de zile director muzical la San Francisco și, când a plecat, m-a propus pe mine succesorul lui. Așa că am renunțat la poziția de director muzical al Toronto Symphony și m-am mutat în San Francisco.

MURAKAMI: Lenny și-a luat un an sabatic?

OZAWA: Da, și-a luat un an de concediu, în stagiunea '64-'65.

MURAKAMI: În intervalul acela, dumneavoastră practic v-ați ocupat de conducerea orchestrei.

OZAWA: Da, eram un fel de suplinitor al directorului muzical. Doar că nu m-am ocupat și de personal. Uram această sarcină. În rest, făceam cam tot. Chiar și așa era mai mult decât suficient.

MURAKAMI: Asta se întâmpla înainte de Toronto?

OZAWA: Da, cu un an înainte de a merge la Toronto. Cred că am plecat la Toronto după ce mi-am terminat treaba aici.

MURAKAMI: În perioada respectivă Bernstein era la Viena?

OZAWA: Da, de fapt, și-a luat liber un an din funcția de dirijor pentru a se concentra mai mult pe compoziție. Cu toate acestea, odată ajuns la Viena, a dirijat, fapt care a atras multe bombăneli. La New York se comenta pe la colțuri: „Deși i s-a acordat concediul pentru a compune lucrări muzicale...” Și, din senin, a primit o ofertă de la Viena și s-a dus la ei. Prima oară mai mult ca sigur a dirijat *Fidelio* de Beethoven într-un teatru vechi numit Theater an der Wien, locul în care se cântase pentru prima dată *Fidelio*, în 1805. Când Lenny a pus în scenă opera, eram cu ceva treabă la Viena, nu-mi aduc aminte exact ce treabă, dar m-am dus la concertul lui. Am stat chiar lângă Karl Böhm.

MURAKAMI: Extraordinar!

OZAWA: Oare el mi-a dat biletul? Da, era biletul soției lui. Pe atunci eu nu aveam bani. Cu toate că fusesem invitat să dirijez la Viena, onorariile erau incredibil

de mici. Pe deasupra, drumul din America costa foarte mult. Probabil din cauza asta am primit biletul. După ce s-a terminat concertul, am mers împreună cu Böhm în culise, la Lenny. Eram foarte interesat să aud ce ar fi putut cei doi să discute, dar nu au scos nici o vorbă despre *Fidelio*. Mai ales că Böhm era cel mai bun dirijor la nivel mondial al operei *Fidelio*.

MURAKAMI: Așa este.

OZAWA: Eu eram dirijor asistent când Böhm a dirijat *Fidelio* la Teatrul Nissay. De aceea m-am gândit că o să fie o conversație înflăcărată despre această operă, dar nici nu au adus-o în discuție. (*Râde.*) Nu-mi aduc aminte exact ce au vorbit, cred că ceva despre mâncare sau despre teatru, posibil să fi fost lucruri de genul acesta.

MURAKAMI: Probabil că nici unul nu a dorit să discute despre muzică.

OZAWA: Oare asta să fi fost? Dacă stau să mă gândesc acum, mi se pare ciudat.

MURAKAMI: Așa, deci spuneți că Bernstein dirija Mahler și la Viena, nu?

OZAWA: Da, cred că da. Dacă stau bine să mă gândesc, de fapt nu atunci, dar eu eram în Viena când a înregistrat *Simfonia nr. 2* de Mahler. La momentul respectiv eu dirijam concertele din stagiune ale Orchestrei Filarmonice din Viena și, într-adevăr, atunci Lenny a folosit orchestra pentru înregistrare. Era un disc pentru Columbia. Da, Columbia, deoarece pentru înregistrare a venit special din

America un bun prieten, producătorul John McClure. Cu alte cuvinte, orchestra cânta concertele din stațiune cu mine și făcea înregistrări audio și video cu dirijori invitați, în timpul lor liber.

MURAKAMI: Asta cam în ce perioadă se întâmpla?

OZAWA: Cam pe la începutul anilor '70. Știu pentru că în perioada aceea s-a născut fiica mea, Seira. Lenny stătea la hotelul Sacher, iar noi, la Imperial. Stăteam acolo pentru că le făceau reducere celor care lucrau cu Orchestra Filarmonică din Viena. Așa că Lenny a venit la noi să-i prezentăm bebelușul. A intrat în camera noastră, a luat-o pe Seira în brațe și a aruncat-o în aer. A spus că el se pricepe foarte bine să comunice cu bebeluși în felul acesta. Vai, ce s-a mai supărat Vera! (*Râde.*) „După cât m-am chinuit să aduc pe lume copilul ăsta...“, a zis ea.

MURAKAMI: Până la urmă nu a avut nimic, a crescut bine, sănătoasă. (*Râsete.*) Nu am văzut înregistrarea video cu Orchestra Filarmonică din Viena. A rămas o înregistrare video a *Simfoniei nr. 2*, *Simfonia Învierii*, cam tot de pe atunci, dar cu London Symphony. Și înregistrarea s-a făcut tot în Anglia. Dacă-mi aduc bine aminte, producător era tot John McClure. A fost o înregistrare live într-o biserică mare, cu public. Totuși nu există nici o înregistrare audio făcută de CBS.

OZAWA: Atunci, se poate ca înregistrarea din Viena să fi fost făcută pentru televiziune, nu pentru o casă de producție anume. Dar, oricum, atunci Bernstein a interpretat *Simfonia nr. 2* de Mahler cu Orchestra

Filarmonică din Viena. De asta sunt sigur. A venit și soția lui Lenny, Felicia. O chiliană superbă, cu pielea albă ca laptele. Fusese actriță, de o frumusețe rară. Ea și cu Vera au devenit prietene apropiate. Pentru că noi eram săraci pe atunci, de multe ori îi dădea Verei din hainele ei. „Știu că-ți place să porți lucruri frumoase“, îi spunea ea. Întâmplarea făcea că aveau aceeași conformație.

MURAKAMI: Cum a fost concertul?

OZAWA: Păi, eu am crezut că totul este în regulă. Dar Lenny era foarte nervos atunci. În mod normal, am fi luat cina și ne-am fi bucurat în tihnă de un pahar cu o seară înainte de concert. Surprinzător, nu a fost cazul și atunci. Am discutat mai multe la masa pe care am luat-o împreună după concert.

MURAKAMI: În anii '60, când Bernstein interpreta cu pasiune muzica lui Mahler, ce reacție avea publicul obișnuit?

OZAWA: Dacă ne referim doar la *Simfonia nr. 2* de Mahler, oamenii au reacționat minunat. După aceea eu am dirijat aceeași simfonie la Tanglewood, și la interpretarea mea publicul a reacționat foarte bine. Îmi amintesc că eram impresionat de cât de bine a fost primit Mahler. Cred că era pentru prima oară când se auzea *Simfonia nr. 2* de Mahler la Tanglewood.

MURAKAMI: Cum au stat lucrurile în cazul New York Philharmonic?

OZAWA: Nu prea îmi mai amintesc. (*Se gândește puțin.*) Am impresia că ziarele se împărțiseră în două tabere: pro și contra. Din păcate pentru Bernstein,

la *The New York Times* era un critic de muzică pe nume Sean Berg sau așa ceva, care era un mare adversar al lui.

MURAKAMI: Este vorba de Harold Schonberg. Era renumit. Am citit și o carte scrisă de el.

OZAWA: Ciudat este faptul că, în 1960, pe când încă eram student, într-un concert al studenților organizat la Tanglewood am dirijat *Marea* de Debussy. Trei dintre noi ne-am împărțit spectacolul și fiecare a dirijat o parte, iar mie mi-a revenit finalul. Sau oare am făcut *Simfonia nr. 4* de Ceaikovski? Și pe aceea am împărțit-o în patru, iar finalul tot al meu a fost. Și atunci, adică a doua zi, Schonberg a scris în *The New York Times* despre reprezentația noastră. De fapt el venise pentru a asculta Boston Symphony, dar a scris și despre concertul studenților. Mi-a menționat numele și a zis așa: „Oamenii ar trebui să țină minte numele acestui dirijor“.

MURAKAMI: Extraordinar!

OZAWA: Da, chiar am fost luat prin surprindere, dar să vedeți ce a urmat! A luat legătura cu persoana cea mai importantă din orchestra studenților și a venit să mă cunoască personal; ba chiar mi-a spus să-l vizitez la New York dacă se întâmplă să trec pe acolo. Se pare că în mod normal nu prea spunea astfel de lucruri nimănui. La scurt timp după asta, m-am dus cu treabă la New York. Era pentru prima oară în viață când călcam în acel oraș. Dacă tot eram acolo, am trecut și pe la biroul lui de la *The New York Times*. Mi-a făcut un tur al redacției special